

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

İLETİŞİM FAKÜLTESİ — GAZETECİLİK BÖLÜMÜ

YAPAY ZEKÂ VE ETİK DERSİ

Ders Değerlendirme Anketi — Analiz ve Değerlendirme Raporu

Dersin ilk haftalarında uygulanan anket | 19 katılımcı

1. GİRİŞ VE YÖNTEM

Bu rapor, Gazetecilik Bölümü'nde yürütülen Yapay Zekâ ve Etik dersinin ilk haftalarında öğrencilere uygulanan değerlendirme anketinin bulgularını içermektedir. Anket, beş dereceli katılım ölçeğiyle yanıtlanan altı madde (S1–S6) ile iki açık uçlu sorudan (S7–S8) oluşmaktadır. Ankete 19 öğrenci yanıt vermiştir.

Ölçek maddelerinde “Kesinlikle katılmıyorum” 1, “Katılmıyorum” 2, orta seçenek 3, “Katılıyorum” 4 ve “Tamamen katılıyorum” 5 puan olarak kodlanmış; ortalamalar bu kodlamayla hesaplanmıştır. Örneklem küçük olduğundan her bir yanıtın ağırlığı yaklaşık 5,3 yüzde puanıdır; bu nedenle yüzdelerin yanında kişi sayıları da verilmiştir.

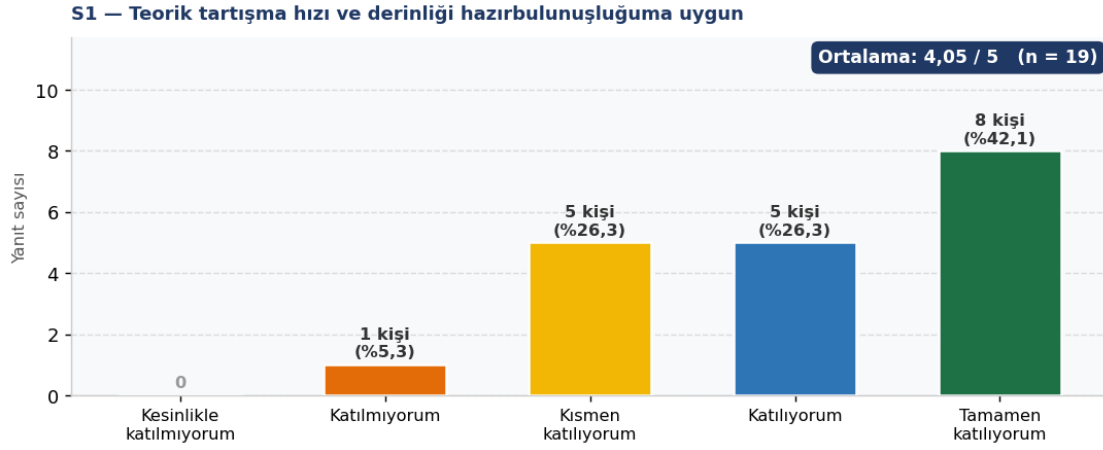
Kısa özet

- Altı maddenin genel ortalaması 3,98/5'tir; yanıtların %68,4'ü olumlu (4–5), %23,7'si orta, %7,9'u olumsuz (1–2) yöndedir.
- En güçlü boyut, derste soru sorma ve tartışmaya katılmada hissedilen rahatlaktır (4,21/5; %84,2 olumlu).
- En düşük ortalamalar dijital okuma metinlerine erişimde (3,79) ve etik risk farkındalığında (3,84) görülmektedir.
- Açık uçlu yanıtlarda öğrenciler; sağlıklı ve doğru kullanım rehberliği, kavramsal temeller ve uygulamalı araç gösterimleri konusunda talep dile getirmiştir.

İ Veri notu: S7'nin başlığında 19 yanıt yazmasına karşın belgede 18 yanıt, S8'in başlığında 19 yanıt yazmasına karşın belgede yalnızca 9 yanıt listelenmektedir. Açık uçlu sorulara ilişkin yorumlar, belgede yer alan yanıtlarla sınırlıdır.

2. ÖLÇEK MADDELERİ: SORU BAZINDA BULGULAR VE YORUMLAR

S1 Dersin teorik tartışma hızı ve derinliği, mevcut bilgi/hazırbulunuşluk düzeyime uygundur.

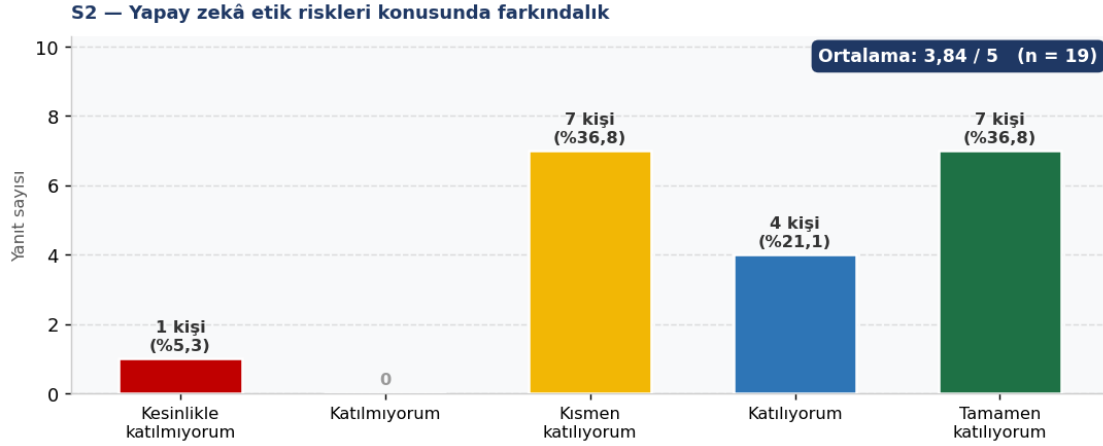


Öğrencilerin %68,4'ü (13 kişi) dersin temposunu ve kuramsal derinliğini kendi hazırbulunuşluk düzeyine uygun bulmaktadır; en büyük tek grup 8 kişiyle “Tamamen katılıyorum” diyenlerdir. Ortalama 4,05/5'tir. Buna karşılık 5 öğrenci (%26,3) “Kısmen katılıyorum”, 1 öğrenci (%5,3) “Katılmıyorum” yanıtını vermiştir.

Maddenin tek yönlü olmaması yorumu sınırlamaktadır: “uygun değil” yanıtı hem içeriğin fazla hızlı ya da zor, hem de fazla yavaş ya da kolay bulunduğu anlamına gelebilir. Açık uçlu yanıtlardaki “Etik nedir?” ve “Üç temel kavram” gibi temel kavramlara yönelik başlık istekleri, bir kısım öğrencinin kavramsal çerçeveyi pekiştirmek istediğine işaret ediyor olabilir; ancak bu yalnızca bir olasılıktır.

Öneri: Haftalık kısa bir kavram özeti ya da sözlüğü paylaşmak, derse önceki haftanın beş dakikalık tekrarıyla başlamak ve ileri düzey okumaları isteğe bağlı olarak sunmak, farklı hazırbulunuşluk düzeylerini dengelemeye yardımcı olabilir.

S2 Yapay zekâ araçlarının gazetecilik ve iletişim pratiklerinde yarattığı etik riskler (yanlılık, telif, mahremiyet, dezenformasyon) konusunda ilk haftalardan itibaren farkındalık oluşmaya başladı.

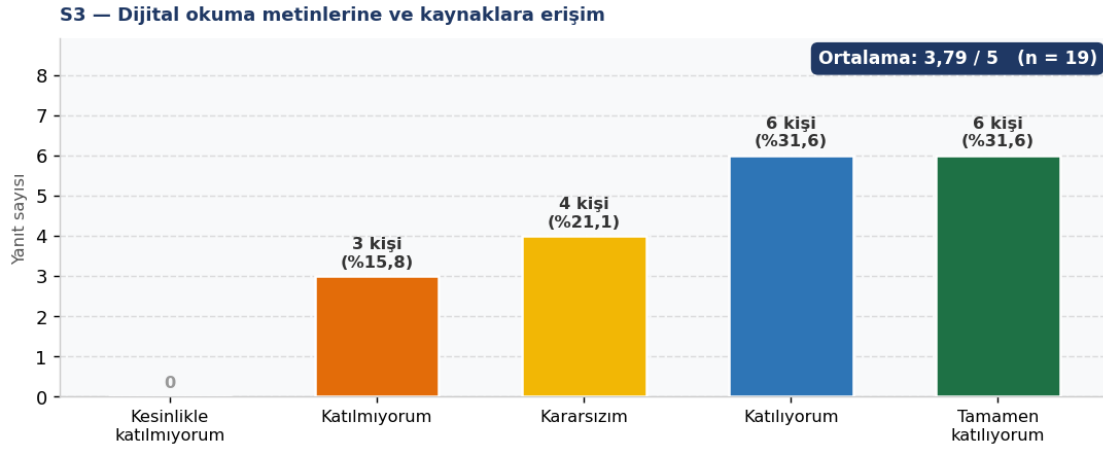


Bu madde, altı madde içinde olumlu yanıt oranı en düşük olandır: 11 öğrenci (%57,9) katılım göstermiştir. “Tamamen katılıyorum” ve “Kısmen katılıyorum” yanıtları 7’şer kişiyle eşittir (%36,8); 1 öğrenci (%5,3) “Kesinlikle katılmıyorum” demiştir. Ortalama 3,84/5’tir.

Anketin dersin yalnızca ilk haftalarında uygulandığı düşünüldüğünde, farkındalığın “oluşmaya başlamış” olması beklenen bir durumdur; bu sonuç bir başarısızlık göstergesinden çok bir başlangıç değeri (baseline) olarak okunmalıdır. Madde dört ayrı riski (yanlılık, telif, mahremiyet, dezenformasyon) birlikte sorduğundan, farkındalığın hangi risk türünde geliştiği, hangisinde henüz gelişmediği ayırt edilememektedir. Öte yandan S7’de öğrencilerin bilişsel atrofi, erişim ve eşitsizlik gibi maddede sayılmayan riskleri kendiliklerinden gündeme getirmesi, risk düşüncesinin madde kapsamının ötesine geçtiğini göstermektedir.

Öneri: Sonraki ölçümde riskleri ayrı maddelere bölmek, gazetecilikten vaka temelli örneklerle (dezenformasyon, telif, mahremiyet ihlali) tartışma oturumları düzenlemek ve dönem sonunda aynı maddeyle yeniden ölçüm yaparak gelişimi izlemek yararlı olacaktır.

S3 Derste paylaşılan dijital okuma metinlerine, vaka analizlerine ve kaynak bağlantılarına erişimde herhangi bir sorun yaşamıyorum.

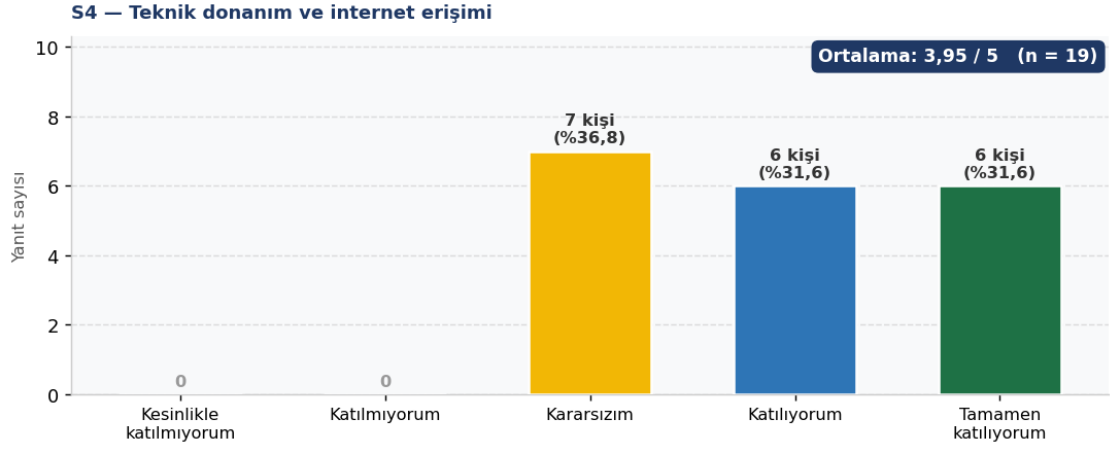


Bu madde, altı madde içinde en düşük ortalamaya (3,79/5) sahiptir. 12 öğrenci (%63,2) erişimde sorun yaşamadığını belirtirken, 3 öğrenci (%15,8) “Katılmıyorum” yanıtıyla erişim sorunu yaşadığını, 4 öğrenci (%21,1) ise kararsız olduğunu bildirmiştir. Böylece 7 öğrenci (%36,8) erişimden tam olarak emin değildir.

Veri sorunun niteliğini göstermemektedir; kırık bağlantılar, ücretli erişim duvarları, yabancı dilde kaynaklar, kaynakların dağınık paylaşılması ya da cihaz uyumluluğu gibi farklı nedenler söz konusu olabilir. Yine de bu, dersin içerik kalitesinden çok dağıtım ve altyapı düzeyinde bir iyileştirme alanına işaret etmektedir. “Erişim ve eşitsizlik” başlığının S7’de bir öğrenci tarafından önerilmesi de konunun öğrenciler için güncel olduğunu düşündürmektedir.

Öneri: Tüm okuma materyallerini tek bir merkezî yerde toplamak, bağlantıları ders öncesinde kontrol etmek, ücretli erişim gerektiren kaynaklar için PDF ya da özet sürüm sunmak ve erişim sorunu yaşayanlardan hangi kaynakta ve hangi cihazda sorun yaşadıklarını öğrenmek için kısa bir geri bildirim kanalı açmak önerilir.

S4 Ders kapsamında ele alınacak yapay zekâ araçlarını (üretken metin/görsel araçları) kişisel cihazlarımda veya fakülte imkânlarıyla denemek için ...li teknik donanıma ve internet erişimine sahibim. (İfade, belgedeki grafikte kısaltılmış görünmektedir.)

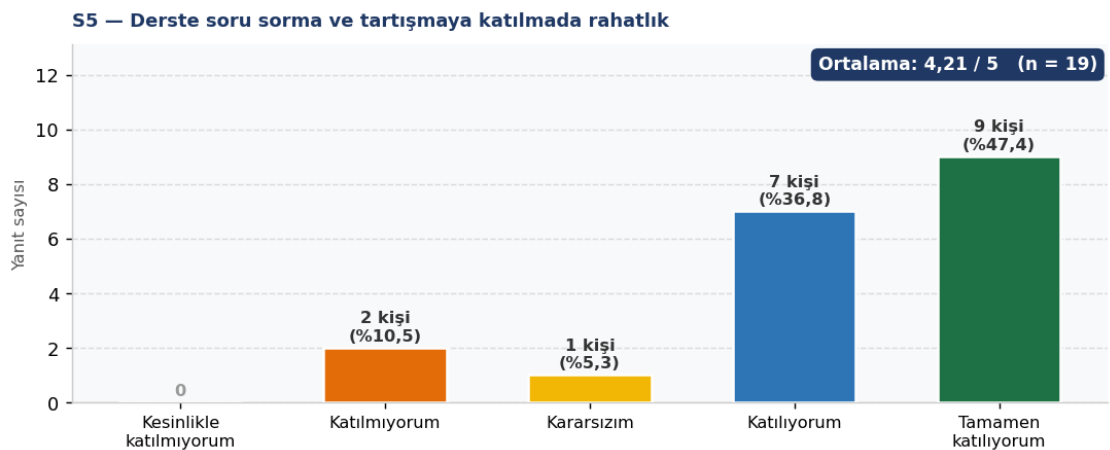


Hiçbir öğrenci teknik donanım ya da internet erişiminin yetersiz olduğunu bildirmemiştir (olumsuz yanıt: 0). 12 öğrenci (%63,2) katılım göstermiş, ortalama 3,95/5 olmuştur. Bununla birlikte en büyük tek grup 7 kişiyle (%36,8) “Kararsızım” diyenlerdir.

Bu kararsızlık, araçların henüz denenmemiş olmasından ya da hangi araçların gerekeceğinin öğrencilere net biçimde bildirilmemesinden kaynaklanıyor olabilir; veriyle doğrulanamayan bir olasılıktır. S8’de öğrencilerin daha fazla araç ve uygulamalı gösterim istemesi düşünüldüğünde, uygulama haftaları yaklaşımdan bu belirsizliğin giderilmesi değerlidir.

Öneri: Kullanılacak araçların listesini ve ücretsiz ya da tarayıcı tabanlı alternatiflerini uygulama haftalarından önce duyurmak, fakülte imkânlarından hangi saatlerde ve nasıl yararlanılabileceğini bildirmek kararsız grubu azaltacaktır.

S5 Ders sırasında soru sorma, tartışmalara katılma ve görüş belirtme konusunda kendimi rahat hissediyorum.

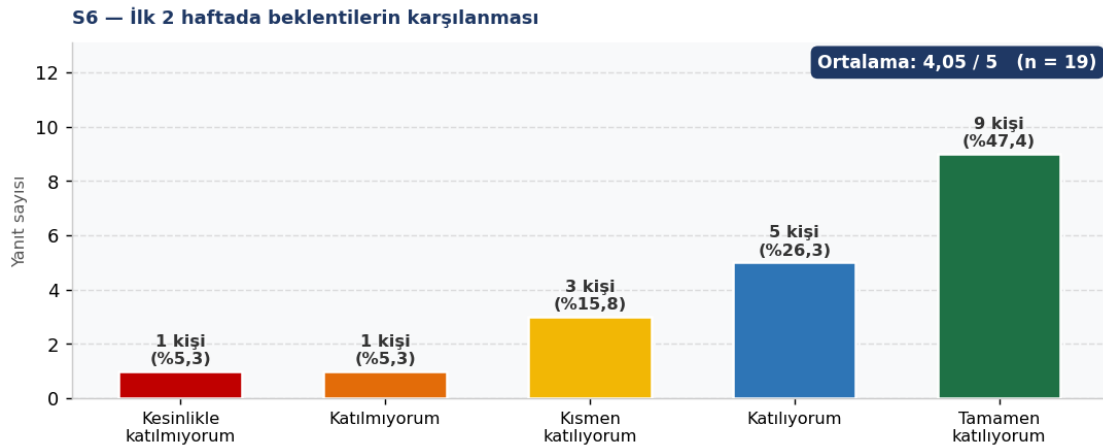


Bu madde, en yüksek ortalamayı (4,21/5) ve en yüksek olumlu oranı (%84,2; 16 kişi) almıştır. 9 öğrenci (%47,4) “Tamamen katılıyorum”, 7 öğrenci (%36,8) “Katılıyorum” demiştir. 2 öğrenci (%10,5) “Katılmıyorum”, 1 öğrenci (%5,3) “Kararsızım” yanıtını vermiştir.

Tartışma ağırlıklı bir derste katılıma yönelik güven ortamı temel bir koşuldur ve bu sonuç dersin en güçlü yönü olarak öne çıkmaktadır. S8’de yer alan “Tartışmaların bol olduğu bir ders” ifadesi bulguyu nitel olarak desteklemektedir; ancak bu tek bir yanıttır. Öte yandan 3 öğrencinin (%15,8) rahat hissetmediği ya da emin olmadığı unutulmamalıdır; tartışma yoğun derslerde sessiz kalan küçük gruplar kolayca görünmez olabilir.

Öneri: Mevcut ortamı korurken eşli ya da küçük grup tartışmaları, yazılı ya da anonim soru kanalları ve tartışma öncesinde kısa düşünme süresi tanımak, daha az konuşan öğrencilerin katılımını kolaylaştırabilir.

S6 İlk 2 haftada işlenen konular ve yapılan tartışmalar, yapay zekâ ve etik alanına dair beklentilerimi karşılamaktadır.



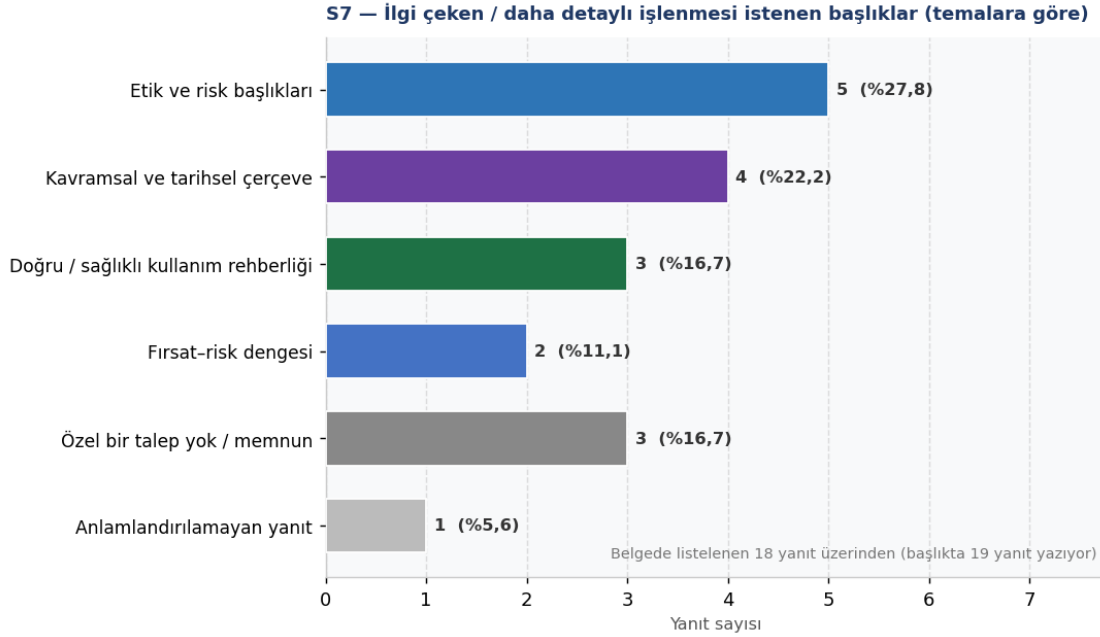
Öğrencilerin %73,7’si (14 kişi) ilk iki haftanın beklentilerini karşıladığını belirtmiştir; 9 kişi “Tamamen katılıyorum”, 5 kişi “Katılıyorum” demiştir. Ortalama 4,05/5’tir. 3 öğrenci (%15,8) “Kısmen katılıyorum”, 1 öğrenci “Katılmıyorum” ve 1 öğrenci “Kesinlikle katılmıyorum” yanıtını vermiştir; olumsuz yanıt veren toplam 2 kişi %10,5’e karşılık gelmektedir.

Bu sonuç, dersin başlangıcının çoğunluk için olumlu karşılandığını göstermektedir. Beklentisi karşılanmayan küçük grubun hangi beklentiyle derse geldiği bilinmemektedir. S7 ve S8’deki uygulamalı gösterim talepleri, bir alt grubun daha uygulama ve araç odaklı bir içerik beklediğine işaret ediyor olabilir; bu bir hipotezdir ve mevcut veriyle sınanamaz.

Öneri: Dönem ortasında “Derste en çok işe yarayan ve eksik kalan nedir?” biçiminde kısa bir açık uçlu soruyla beklentiler netleştirilebilir.

3. AÇIK UÇLU SORULAR: TEMATİK YORUM

S7 İlk haftalar itibarıyla derste en çok ilginizi çeken veya ilerleyen haftalarda daha detaylı işlenmesini istediğiniz yapay zekâ/etik başlığı nedir?



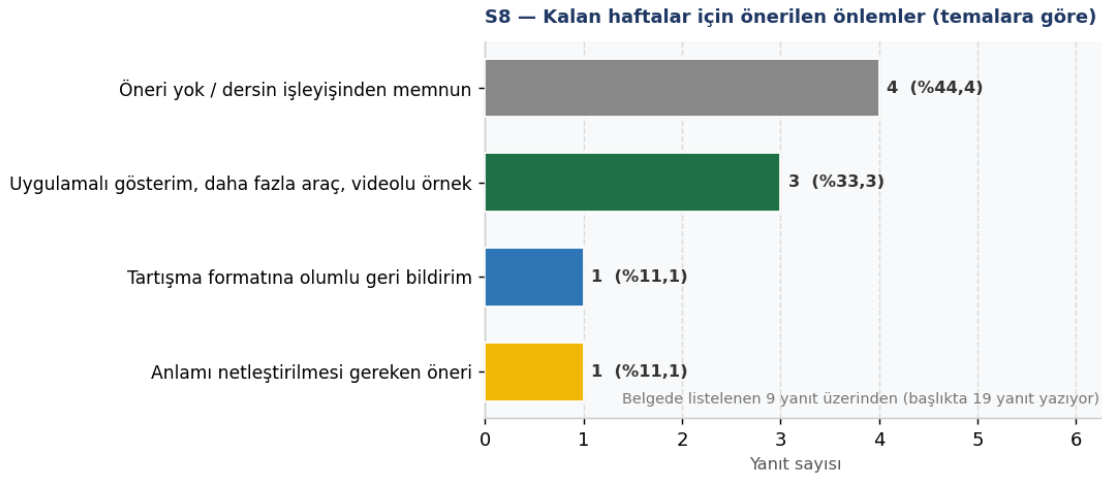
Belgede listelenen 18 yanıtın 14'ü içerik taşımaktadır; 3 yanıt “yok” ya da memnuniyet bildirmekte, 1 yanıt ise (“.”) anlamlandırılmamıştır. İçerik taşıyan yanıtlar dört temada toplanmaktadır:

- Etik ve risk başlıkları (5 yanıt): “Yapay zeka sorunları”, “Güvenlik ve etik”, “Bilişsel akrofi”, “Erişim ve eşitsizlik”, “ETİK NEDİR?”.
- Kavramsal ve tarihsel çerçeve (4 yanıt): “Yapay zekanın yaşamımıza etkisi ve geçmişi”, “Üç temel kavram”, “Ağlardan zekaya”, “Yapay zeka ve insan”.
- Doğru ve sağlıklı kullanım rehberliği (3 yanıt): “Yapay zekanın doğru kullanımı”, “Yapay zekayı nasıl kullanmalı”, “Yapay zekayı en sağlıklı şekilde nasıl kullanmalıyız”.
- Fırsat–risk dengesi (2 yanıt): “Avantajları” ve bir öğrencinin yapay zekânın iyi yanları kadar kötü yanlarının da olduğunu ve bu bilincin kazandırılmasını önemsendiğini belirten yanıtı.

Yanıtlardan çıkan en belirgin örüntü, öğrencilerin yalnızca “risk nedir” sorusuyla değil, “nasıl kullanmalıyız” sorusuyla da ilgilenmesidir; üç yanıt doğrudan sağlıklı kullanım rehberliği istemektedir. “Bilişsel akrofi” büyük olasılıkla “bilişsel atrofi”yi (aşırı bağımlılığa bağlı bilişsel gerileme) kastetmektedir ve bir öğrencinin ders dışından, kendi eleştirel başlığını getirdiğini göstermektedir. “Ağlardan zekaya” ifadesi ise ders akışındaki bir başlığa gönderme olabilir.

Öneri: Dönem planına sorumlu ve sağlıklı yapay zekâ kullanımı için bir rehber ya da atölye oturumu, bilişsel bağımlılık ve dijital eşitsizlik başlıklarını ele alan kısa bir modül eklemek, öğrenci taleplerini doğrudan karşılayacaktır. Bu başlıklar gazetecilik örnekleriyle (haber üretimi, doğrulama, kaynak gösterme) ilişkilendirilebilir; bu, öğrencilerin dile getirmedeği ancak ders bağlamına uygun bir öneridir.

S8 Dersin kalan haftalarında uygulamaların daha verimli geçmesi için şimdiden alınmasını önerdiğiniz bir önlem var mı?



Belgede listelenen 9 yanıtın 4'ü öneri bulunmadığını ya da dersin işleyişinden memnun olduğunu belirtmektedir. 3 yanıt uygulamalı gösterim talebi içermektedir:

- “Yapay zekayı pc de nasıl çalıştığını uygulamalı gösterilse (tokenizer vb)”.
- “Daha fazla yapay zeka ile örnek verilebilir, daha fazla yapay zeka aracı olarak”.
- “Videolu örnek”.

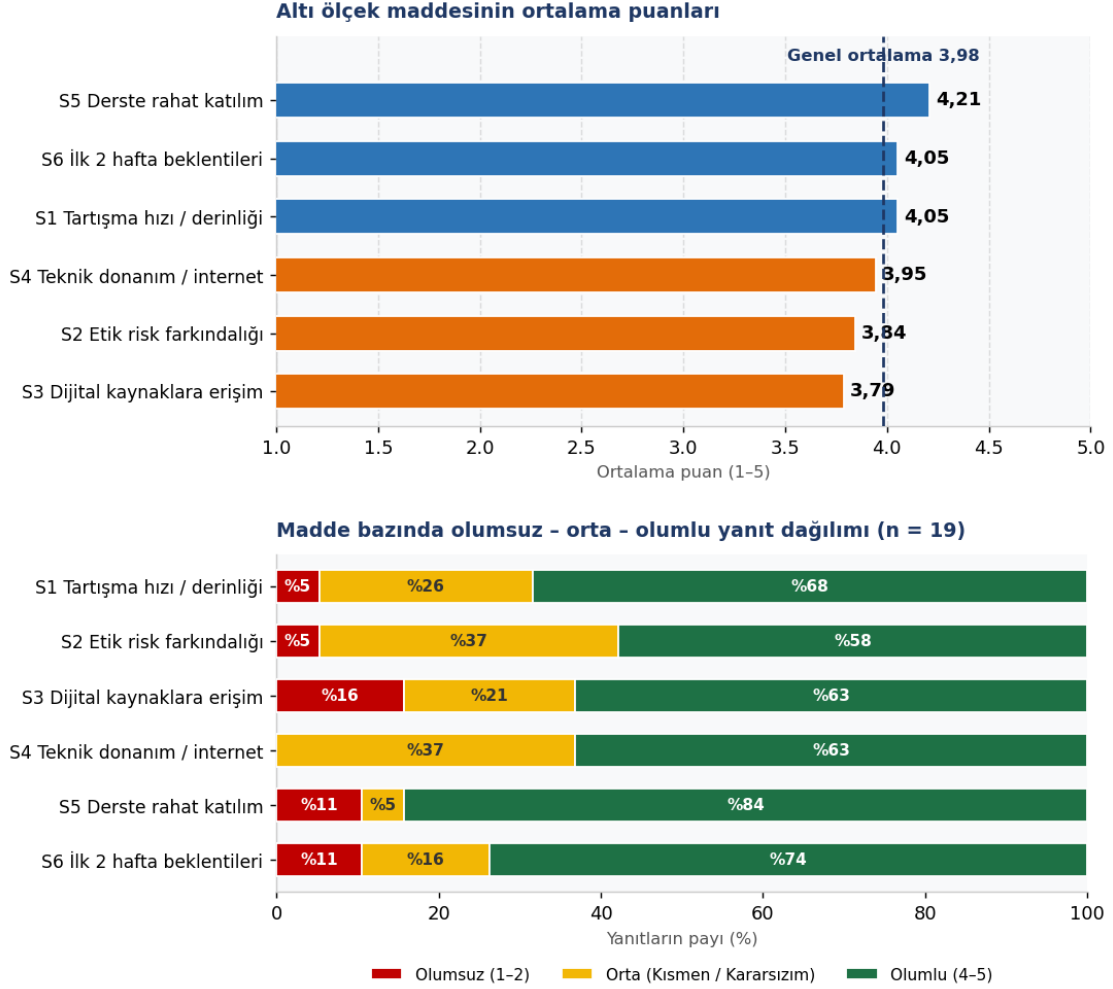
Bir yanıt, tartışma temelli işleyişi ve “tren örneği” tartışmasının yapıldığı dersi olumlu anmaktadır; bu, muhtemelen bilinen bir etik ikilem örneğine gönderme yapmaktadır. “Kontrollü sınırlama” yanıtı ise kısa olduğu için birden fazla biçimde okunabilir (örneğin derste yapay zekâ kullanımının denetimli biçimde sınırlandırılması); niyetin netleştirilmesi gerekir.

Uygulamalı gösterim talepleri üç ayrı yanıtta, üç farklı biçimde (canlı çalıştırma, daha fazla araç, video) ortaya çıkmaktadır ve görünen yanıtlar arasında en tutarlı önerileri oluşturmaktadır. Bu talep, S4'teki teknik donanım kararsızlığıyla birlikte ele alınmalıdır.

Öneri: Tokenizer gibi kavramları tarayıcı tabanlı araçlarla derste canlı göstermek, kısa video örnekleriyle desteklemek ve kullanılan araç sayısını kademeli olarak artırmak mümkündür. Belgedeki 10 eksik yanıtın da incelenmesi bu değerlendirmeyi güçlendirecektir.

4. GENEL DEĞERLENDİRME

4.1 Bütüncül görünüm



Altı maddenin genel ortalaması 3,98/5'tir ve maddeler 3,79 ile 4,21 arasında toplanmaktadır. Hiçbir maddede ortalama 3,5'in altına inilmemiştir. Toplam 114 yanıtın (19 öğrenci × 6 madde) 78'i (%68,4) olumlu, 27'si (%23,7) orta, 9'u (%7,9) olumsuzdur. Bu tablo, dersin ilk haftaları için olumlu bir başlangıcı yansıtmaktadır.

4.2 Güçlü yönler

- Katılım ortamı: Derste rahat katılım en yüksek ortalamayı almıştır (4,21/5; %84,2 olumlu). Tartışma temelli bir ders için bu, en kritik koşuldur.
- Tempo ve beklentiler: Tartışma hızı ve derinliği (4,05/5) ile beklentilerin karşılanması (4,05/5) çoğunluk tarafından olumlu değerlendirilmiştir.
- Teknik yeterlilik: Teknik donanım ya da internet erişimini yetersiz bulan öğrenci yoktur.
- Öğrenci ilgisi: Öğrenciler ders içeriğinin ötesinde kendi eleştirel başlıklarını (bilişsel atrofi, eşitsizlik) önermektedir; bu, etkin bir düşünme ortamına işaret eder.

4.3 Geliştirilmesi gereken yönler

- Dijital kaynaklara erişim (3,79/5): 3 öğrenci sorun yaşadığını, 4 öğrenci kararsız olduğunu bildirmiştir; toplam %36,8.
- Etik risk farkındalığı (3,84/5): Olumlu oran %57,9'da kalmıştır; %36,8'lik "kısmen" grubu, farkındalığın henüz gelişmekte olduğunu göstermektedir.
- Teknik hazırlık belirsizliği: %36,8 oranında kararsızlık, uygulama haftalarından önce bilgilendirme ihtiyacına işaret etmektedir.
- Uygulamalı gösterim: Görünen açık uçlu önerilerin en tutarlı kümesidir.

4.4 Öncelik sırasıyla öneriler

1. Erişimi standartlaştırın: Tüm materyalleri tek merkezde toplayın, bağlantıları önceden denetleyin, alternatif biçimler sunun.
2. Uygulamalı gösterimleri artırın: Tokenizer gibi kavramları canlı ve videolu örneklerle gösterin; araç listesini ve erişim seçeneklerini önceden duyurun.
3. Risk farkındalığını derinleştirin: Gazetecilikten vaka temelli tartışmalar yapın; sağlıklı kullanım ve bilişsel bağımlılık konusuna kısa bir modül ayırın.
4. Katılım ortamını koruyun: Eşli ya da küçük grup tartışmaları ve yazılı ya da anonim soru kanalları ekleyin.
5. Kavramsal temelleri destekleyin: Haftalık kavram özeti ve isteğe bağlı ileri okuma listesi paylaşın.
6. Ölçümü sürdürün: Dönem ortasında ve sonunda aynı maddelerle yeniden ölçüm yapın.

4.5 Sınırlılıklar ve yorum notları

- Örneklem küçüktür (n = 19); tek bir yanıt yüzdeyi 5,3 puan değiştirmektedir. Sonuçlar eğilim göstergesi olarak okunmalıdır.
- Anket dersin ilk haftalarında yapılmıştır; bulgular bir başlangıç ölçümüdür ve dönem sonu sonuçlarını öngörmez.
- Orta seçenek maddeler arasında farklı adlandırılmıştır (S1, S2, S6'da "Kısmen katılıyorum"; S3, S4, S5'te "Kararsızım"). "Kısmen katılıyorum" olumlu yöne eğilimli, "Kararsızım" tarafsızdır; bu nedenle maddeler arası doğrudan karşılaştırmalar dikkatle yapılmalıdır. Sonraki uygulamada tek tip ölçek kullanılması önerilir.
- Anket anonimdir ve yanıtlar maddeler arasında eşleştirilememektedir; örneğin S2'de olumsuz yanıt veren öğrencinin S6'da da olumsuz yanıt verip vermediği bilinmemektedir.
- Sınıf düzeyi ya da ön bilgi gibi bir profil maddesi bulunmadığından alt grup karşılaştırması yapılamamıştır.
- Açık uçlu sorularda belgede eksik yanıtlar bulunmaktadır (S7: 18/19, S8: 9/19).

4.6 Sonuç

Yapay Zekâ ve Etik dersinin ilk haftaları, öğrenciler tarafından genel olarak olumlu karşılanmıştır: katılım ortamı güçlü, tempo ve beklenti uyumu iyi, teknik donanım açısından belirgin bir engel görünmemektedir. İyileştirme fırsatları ise dijital kaynaklara erişimin sağlamaştırılması, etik risk farkındalığının vaka temelli çalışmalarla derinleştirilmesi ve öğrencilerin açıkça talep ettiği uygulamalı gösterimlerin artırılmasında toplanmaktadır. Aynı maddelerle dönem ortasında ve sonunda yapılacak tekrar ölçümler, bu iyileştirmelerin etkisini izlemeye olanak tanıyacaktır.

